

Ramazan Sohbetleri (I): Ramazan Paketi...

2005-10-13 15:26:14

Tek tanrılı dinlerin tamamında sosyal yardımlaşma önemli bir yer tutar. Bugün devlet tarafından yapılmasına (yapılamamasına) alıştığımız, hatta başka türlüünü düşünemediğimiz gelirin yeniden dağıtımı müessesesi yüzlerce yıl önce bireyler tarafından yerine getirilmiş ve mekanizma gayet güzel işlemiştir.

Devletin vergilerle hayatımıza bu kadar müdahale ettiği günümüzde bile geleneksel bireysel yardım mekanizmaları devletin yetersiz kaldığı durumlarda önemli bir açığı kapatmakta, sosyal huzursuzlukları önlemede önemli rol oynamaktadır.

Özellikle manevi duyguların daha fazla ön plana çıktığı dini günlerde bireysel yardımlaşma fikrinin daha da güçlendiğini görüyoruz. İçinde bulunduğumuz Ramazan ayında sosyal yardımlaşma anlayışının nasıl güçlendiğini hepimiz çevremizde kolaylıkla gözlemleyebiliyoruz. Maddi durumu iyi olanlar büyük iftar ziyafetleri düzenliyor, şirketler çalışanlarına içinde çeşitli gıdaların olduğu Ramazan Paketleri veriyor vs... Bir önemli gelişme de yıllar geçtikçe bu işin giderek daha organize olması. Eskiden şirketler çalışanlarına dağıtacakları erzak paketlerini kendileri hazırlarken, bu işi artık süpermarketler üstlenmiş durumdadır. Böylece çalışanlar daha zarif ambalajlar içinde erzaklarını alırlarken, şirketler de bütün o malzemeleri ayrı ayrı alma ve paketleme zahmetinden kurtuluyorlar.

Bu geleneğin çok güzel olduğuna, sosyal dayanışmayı güçlendirdiğine bir diyeceğim yok. Ama her Ramazan Sepeti gördüğümde bir iktisatçı olarak 'acaba bu geleneği iktisadi olarak daha etkin hale getirmek mümkün değil mi?' diye düşünmekten kendimi alamıyorum. İktisadi olarak daha etkin olmakla şunu kastediyorum: Paketi verene ilave bir maliyet getirilmeden alanı daha fazla mutlu etmek mümkün değil mi? Bana kalırsa mümkün.

Her Ramazan Paketinde standart bulunan kalemler var: Kuru fasulye, nohut, katı ve sıvı yağlar, makarna vs... Bunlar hemen her evin ihtiyacı olan şeyler olarak düşünüldüğü için konuyor bu paketin içine. Ancak paketi verdiğimiz kişilerden bazıları gaz yaptığı için kuru fasulye ya da nohut yemiyor olabilir. Bir kısmına doktoru sağlık nedenleriyle verilen yağları yasaklamış olabilir. Bir kısmı pilavı makarnaya tercih ediyor olabilir. Bu durumda 'veren' kişinin, örneğin; 50 YTL vererek aldığı bir paket 'alanı' 50 YTL'lik mutlu etmeyecektir. Yine bazıları bu gıdaları çok sevseler bile evlerinde bu gıdalardan mevcut olabilir, ancak kışlık kömürü ya da kışlık ayakkabısı olmayabilir. Bu nedenle Paketi veren kişi 50 YTL'lik gıda yerine, 50 YTL'lik kömür ya da bir çift kışlık ayakkabı alsa Paketi alan kişi daha fazla mutlu olacaktır. Yani 'verene' ilave bir maliyet yüklemeyen 'alanı' daha fazla mutlu etmek mümkündür.

Bu durumda herkesin ihtiyacını öğrenip ona göre yardım yapmanın daha iyi olacağı söylenebilir. Ancak 500 kişiye yardım yapmak isteniyorsa tek tek bu kişilerin ihtiyaçlarının öğrenilmesi çok maliyetli bir süreçtir. Bu yüzden en akılcı çözüm 50 YTL nakit vermek olacaktır. Parayı alan herkes ihtiyaçları doğrultusunda harcayacağı için 'alanın' 50 YTL'lik mutlu olması garantiye alınmış olacaktır.

Burada şu itiraz yapılabilir: Ya 'alan' 50 YTL'yi alıp parayı içkiye, kumara yatırırsa? Bu kendisinin tercihidir. Onu kumar oynamak memnun ediyorsa kumar oynamak onun hakkıdır.

Bence bu soruyu soranlar, önce Őu soruyu kendilerine sormalıdırlar: Ben kendimi mi yoksa karşımdakini mi memnun etmek istiyorum? Karşısındakini memnun etmek isteyenler onu tercihlerinde serbest bırakırlar. Karşındaki senin seçimine mahkum etmek, karşıdakinden çok seni memnun eder. Sonra unutmayalım ki; kumar tutkunu, aldığı erzak paketini satıp yine kumar oynayabilir. Tabii buraya kadar yazılanlar basit bir fikir jimnastiğinden ibaret. Yapılan her türlü yardımın erdemi tartışılmaz. Umarım, bu yardımlar artarak sürer ve daha mutlu bir toplumda yaşamak mümkün olur.